

รายงานผลงานเรื่องเติมการทดลองที่สิ้นสุด ปี 2558

1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาพืชไร่ น้ำมันอื่นๆ
2. โครงการวิจัย : การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทานตะวัน
กิจกรรมที่ 1 : การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทานตะวันชนิดสกัดน้ำมัน
3. การทดลองที่ 1.2
ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การเปรียบเทียบพันธุ์ทานตะวันชนิดสกัดน้ำมัน
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Comparison of Sunflower Variety

4. ผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	ศิริวรรณ อัมพันฉาย	สังกัด	ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์
ผู้ร่วมงาน	เพ็ญรัตน์ เทียมเพ็ง	สังกัด	ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์
	พยุดา ยอดคุณ	สังกัด	ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์
	อัครง เชื้อกิตติศักดิ์	สังกัด	ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี
	รัฐพล ชูยอด	สังกัด	ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์

5. บทคัดย่อ

การเปรียบเทียบพันธุ์ทานตะวันชนิดสกัดน้ำมันของกลุ่มประชากรที่ปรับปรุงขึ้นโดยโครงการปรับปรุงพันธุ์ทานตะวัน กับพันธุ์ทางการค้า ทั้งพันธุ์ลูกผสมและพันธุ์ผสมเปิดจำนวน 6 พันธุ์ ได้ดำเนินการทดลองปลายฤดูฝน ปี 2558 ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์ โดยวางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design มี 4 ซ้ำ ผลการทดลอง พบว่า ลักษณะทางการเกษตร เช่น อายุออกดอก อายุเก็บเกี่ยว องค์ประกอบผลผลิตและผลผลิต มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยทุกพันธุ์มีอายุเก็บเกี่ยวอยู่ระหว่าง 84-93 วัน แต่พันธุ์แปซิฟิก อะควารา 6 มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น (84 วัน) ส่วนน้ำหนัก 100 เมล็ด พันธุ์ไฟโอเนีย, จัมโบ้, เชียงใหม่ 1, สุรนารี 473 และกลุ่มประชากร อยู่ระหว่าง 4.9-5.4 กรัม สูงกว่าพันธุ์แปซิฟิก อะควารา 6 และโอลิซัน 3 โดยมีน้ำหนัก 100 เมล็ด 3.8 และ 4.0 กรัม ตามลำดับ สำหรับผลผลิต กลุ่มประชากรให้ผลผลิตเท่ากับ 217 กิโลกรัมต่อไร่ ไม่แตกต่างกับพันธุ์อื่น แต่ต่ำกว่าพันธุ์ซินเจนทรา อาตุเอล ให้ผลผลิต 289 กิโลกรัมต่อไร่

6. คำนำ

การปรับปรุงพันธุ์ทานตะวันชนิดสกัดน้ำมันเพื่อให้ได้พันธุ์ที่มีลักษณะทางการเกษตรดี เปอร์เซ็นต์น้ำมันและผลผลิตสูง ลักษณะเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมในสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะลักษณะผลผลิตมีความสัมพันธ์กับลักษณะองค์ประกอบผลผลิตอีกหลายลักษณะ มีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องสูง ส่งผลให้ศักยภาพของการแสดงออกทางพันธุกรรมเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ (สุทัศน์,

2553) ดังนั้นจึงได้ทำการปลูกเพื่อคัดเลือกพันธุ์ และนำพันธุ์ที่ผ่านการคัดเลือก มาทำการทดสอบและประเมินผลเปรียบเทียบพันธุ์ เพื่อประเมินศักยภาพการให้ผลผลิตของพันธุ์ สำหรับการทดสอบและประเมินผลเปรียบเทียบนั้น ต้องมีอย่างน้อย 3 ขั้นตอน คือ การเปรียบเทียบเบื้องต้น (Preliminary Trial), การเปรียบเทียบมาตรฐาน (Standard Trial) และการเปรียบเทียบท้องถิ่น (Regional Trial) และหรือการเปรียบเทียบในไร่เกษตรกร (Field Trial) ดังนั้นการทดลองครั้งนี้จึงทำการทดสอบเปรียบเทียบพันธุ์ทานตะวันชนิดสกัดน้ำมันของกลุ่มประชากรที่ปรับปรุงโดยโครงการปรับปรุงพันธุ์ทานตะวัน กับพันธุ์ทางการค้า ทั้งพันธุ์ลูกผสม และพันธุ์ผสมเปิด เพื่อประเมินศักยภาพการให้ผลผลิต และลักษณะทางเกษตรที่สำคัญต่างๆ เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของพันธุ์

7. วิธีดำเนินการ

แบบและวิธีการทดลอง

7.1 แผนการทดลอง

วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design มี 4 ซ้ำ กรรมวิธีประกอบด้วย พันธุ์ทานตะวันจำนวน 7 พันธุ์/กลุ่มประชากร ได้แก่ แปซิฟิก อะควารา 6, แปซิฟิก โอลิชั่น 3, ไฟโอเนีย จัมโบ้, ซินเจนทรา อาตุเอล, สุรนารี 473 กลุ่มประชากรและ พันธุ์เชียงใหม่ 1

7.2 วิธีปฏิบัติการทดลอง

ดำเนินการปลูกทานตะวัน ตามกรรมวิธี ขนาดแปลงย่อย 4.5×6 เมตร ระยะปลูก 75×25 ซม. หลังจากปลูก ดูแลรักษาตามคำแนะนำการปลูกทานตะวันของกรมวิชาการเกษตร พื้นที่เก็บเกี่ยว 3×5 เมตรโดยดำเนินการในศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์

การบันทึกข้อมูล

- วันปฏิบัติงานต่างๆ
- ความสูง
- ขนาดจานดอก
- น้ำหนัก 100 เมล็ด
- เปอร์เซ็นต์น้ำมัน
- ผลผลิต

7.3 สถานที่และเวลา

ศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์ ตุลาคม 2557- กันยายน 2558

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ดำเนินการปลูกทานตะวันทั้ง 7 พันธุ์/กลุ่มประชากร เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2558 ได้ผลการทดลองดังนี้
ลักษณะทางการเกษตร

อายุออกดอก และอายุเก็บเกี่ยวมีความแตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นความสูงต้น โดยวันออกดอก พบว่า พันธุ์เชียงใหม่ 1 ออกดอกช้าที่สุด คือ 52 วัน และพันธุ์สุรนารี 473 ออกดอกเร็วที่สุด (45 วัน) ส่วนกลุ่มประชากร ออกดอกพร้อมพันธุ์ลูกผสมทางการค้า 4 พันธุ์ อยู่ระหว่าง 48-50 วัน สำหรับอายุเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ทุกพันธุ์มีอายุ เก็บเกี่ยวไม่แตกต่างกัน อยู่ระหว่าง 84-93 วัน ยกเว้นพันธุ์แปซิฟิกทั้ง 2 พันธุ์ เก็บเกี่ยวสั้น โดยพันธุ์แปซิฟิก อะควารา 6 มีอายุเก็บเกี่ยวเร็วที่สุด (84 วัน) ส่วนความสูงต้นของทานตะวันทั้ง 7 พันธุ์/กลุ่มประชากรอยู่ระหว่าง 166-188 เซนติเมตร (Table 1)

ผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิต

ผลผลิต จำนวนต้นเก็บเกี่ยว น้ำหนัก 100 เมล็ด ความกว้างจานดอก น้ำหนักเมล็ดติดต่อจานดอก น้ำหนัก เมล็ดเสียต่อจานดอก มีความแตกต่างกันทางสถิติ (Table 1)

ทานตะวันทั้ง 7 พันธุ์/กลุ่มประชากร มีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 210-289 กิโลกรัมต่อไร่ โดยพันธุ์ ซินเจนทรา อาตูเอล ให้ผลผลิตสูงสุด 289 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ไม่มีความแตกต่างกับพันธุ์ ไฟโอเนีย จัมโบ้และ แปซิฟิก อะควารา 6 (259 และ 246 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มประชากรให้ผลผลิตเท่ากับ 217 กิโลกรัมต่อไร่ ไม่แตกต่างกับพันธุ์อื่น ส่วนองค์ประกอบผลผลิตอื่นๆ นั้น พบว่า จำนวนต้นเก็บเกี่ยวต่อไร่ ส่วนใหญ่ ทุกพันธุ์และกลุ่มประชากรมีจำนวนต้นไม่แตกต่างกัน อยู่ระหว่าง 8,507 -8,533 ต้นต่อไร่ ยกเว้นพันธุ์ แปซิฟิก อะควารา 6 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยวน้อยที่สุด (8,453 ต้นต่อไร่) ส่วนน้ำหนัก 100 เมล็ด พันธุ์ไฟโอเนีย, จัมโบ้, เชียงใหม่ 1, สุรนารี 473 และกลุ่มประชากร อยู่ระหว่าง 4.9-5.4 กรัม สูงกว่าพันธุ์แปซิฟิก อะควารา 6 และโอลิ ชัน 3 มีน้ำหนัก 100 เมล็ด 3.8 และ 4.0 กรัม ตามลำดับ ในด้านของความกว้างจานดอก พันธุ์ไฟโอเนีย จัมโบ้ มีความกว้างจานดอกมากที่สุด 13.8 เซนติเมตร แต่ไม่แตกต่างกับพันธุ์ สุรนารี 473 (13.3 ซม.) ส่วนพันธุ์อื่นและ กลุ่มประชากรอยู่ระหว่าง 11.6-12.7 เซนติเมตร

กลุ่มประชากรที่ปรับปรุงขึ้นมีลักษณะทางเกษตร องค์ประกอบผลผลิต และผลผลิตไม่แตกต่างจาก พันธุ์ทางการค้าหลายพันธุ์ ทั้งพันธุ์ลูกผสมทางการค้าและพันธุ์ผสมเปิด อาจเนื่องจากกลุ่มประชากรเกิดจากการ พัฒนาพันธุ์ที่ได้จากการผสมรวมของพันธุ์ลูกผสมทางการค้า 13 พันธุ์ ทำให้มีการรวมตัวกันของยีนที่ดี จึงมีฐาน พันธุ์กรรมดีด้วย งานวิจัยของ กิตติ (2544) รายงานว่า พันธุ์สังเคราะห์ที่ปรับปรุงขึ้นจากการผสมระหว่างพันธุ์ ลูกผสมจำนวน 17 พันธุ์ ให้เปอร์เซ็นต์น้ำมันและผลผลิตใกล้เคียงกับพันธุ์แปซิฟิก 33 เป็นพันธุ์เทียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์สังเคราะห์ 3 พันธุ์ คือ High oil 1(cross), High oil 2 (cross) และ Low oil (op)

9. สรุปผลการทดลองและเสนอคำแนะนำ

จากการเปรียบเทียบพันธุ์ทานตะวันสกัดน้ำมันของกลุ่มประชากรที่ปรับปรุงขึ้นโดยโครงการปรับปรุงพันธุ์ ทานตะวัน กับพันธุ์ลูกผสมทางการค้าและพันธุ์ผสมเปิดจำนวน 6 พันธุ์ พบว่า กลุ่มประชากรมีลักษณะทางเกษตร และองค์ประกอบผลผลิต คือ อายุออกดอก วันเก็บเกี่ยว ความสูงต้น และน้ำหนัก 100 เมล็ด ไม่แตกต่างกับพันธุ์ ไฟโอเนีย, จัมโบ้, ซินเจนทรา อาตูเอล และเชียงใหม่ 1 ส่วนผลผลิต กลุ่มประชากรให้ผลผลิตเฉลี่ย 217 กิโลกรัม

ต่อไร่ ไม่แตกต่างกับพันธุ์แปซิฟิก อะควารา 6, แปซิฟิก โอลิซัน 3, ไฟโอเนีย จัมโบ้, ซินเจนทรา อาตุเอล, สุรนารี 473 และพันธุ์เชียงใหม่ 1 แต่ต่ำกว่าพันธุ์ซินเจนทรา อาตุเอล (289 กิโลกรัมต่อไร่) แต่อย่างไรก็ตามการทดลองนี้ยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มประชากรที่ปรับปรุงขึ้นและความจำเป็นในการปรับปรุงเพิ่มเติมและการทดสอบเปรียบเทียบในขั้นตอนต่อไปก่อนที่จะใช้ประโยชน์

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สามารถนำข้อมูลลักษณะทางการเกษตร องค์ประกอบผลผลิต และผลผลิต ไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในประเมินศักยภาพของพันธุ์ก่อนที่จะใช้ประโยชน์ และอาจใช้เป็นแหล่งสกัดสายพันธุ์แท้เพื่อใช้ในการผลิตลูกผสม เพราะพันธุ์เกิดจากการผสมระหว่างสายพันธุ์ที่ดีมากมาย จึงกลายเป็นแหล่งที่อยู่ของยีนที่ดี

11. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพืชไร่เพชรบูรณ์ที่ได้อำนวยความสะดวกในการวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ช่วยในการปฏิบัติงานทดลองให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี และขอขอบคุณอาจารย์ธำรง เชื้อกิตติศักดิ์ ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ที่ให้คำปรึกษาในการทดลอง

12. เอกสารอ้างอิง

กิตติ สัจจาวัฒนา. 2544. การพัฒนาและการเปรียบเทียบพันธุ์ทานตะวันพันธุ์สังเคราะห์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์. 2553. การปรับปรุงพันธุ์พืช. ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Table 1 Yield, flowering, maturity, plant height, plant count, 100 seed weight and diameter of flower of sunflower varieties at Phetchabun Field Crop Research Center in late rainy season 2015

Variety	Yield (kg./rai)	Flowering (day)	Maturity (day)	Height (cm.)	Plant count (plant/rai)	100 seed wt. (g)	Diameter (cm.)
1. Pacific aguara 6	246 ab	48 b	84 c	167	8,453 b	3.8 b	12.2 c
2. Pacific Olisun 3	210 b	50 ab	88 b	168	8,507 a	4.0 b	11.9 c
3. Pioneer Jumbo	259 ab	50 ab	91 a	176	8,533 a	4.9 a	13.8 a
4. Syngenta Atuel	289 a	49 b	93 a	166	8,533 a	5.0 a	12.7 bc
5. SUT 473	232 b	45 c	91 a	171	8,533 a	5.4 a	13.3 ab
6. Population	217 b	50 ab	93 a	185	8,533 a	5.1 a	12.3 bc
7. CM 1	221 b	52 a	93 a	188	8,533 a	5.1 a	11.6 c
Mean	209	43	79	153	8,518	4.2	11.0
F-test	*	**	**	ns	**	**	**
CV(%)	13.22	2.43	2.06	9.08	0.32	10.61	5.53

Mean in the same column followed by a common letter are not significantly different at the 5 level by DMRT